

מת שרוצים הקרובים לשרפו אי מותר ללוותו

אור ליום ב' לסדר ובתוכם ה' התש"מ בניי יצו"א
מע"כ ידי"נ הרב הגאון בנש"ק פרי עץ הדר כש"ת מוה"ר שרגא פייוויש שנעבאלג
שליט"א רו"מ בעיר הבירה לאנדאן יצו"א
אחדשכ"ג בידידות נאמנה

ובדברי הלכה אשר נשאל מעכ"ג מסוחר אחד שמת לו אביו ר"ל וידידו יצא ללכת
ללות את המת כדרך כל הארץ ובינתיים נודע לו שאין הולכין לקבורו אלא לשרוף
את גוויתו בדרך הפורשין מדרכי ישראל ר"ל ומספקא ליי אי א) יש מצוה ללוותו
אעפ"כ ב) את"ל דליכא מצוה אי מותר ללוותו ג) אי יש איסור ללוותו.

ומעכ"ת הביא דביו"ד סיי שמ"ה ס"ה דכל הפורשים מדרכי צבור ודברי הרשב"א
ודברי הא"ז סיי תכ"ב בהל' אבילות ותלה הלכה זו במחלוקת בביאור ברייתא
דמסי שמחות פ"ב ה"י דכל הפורש מדרכי צבור אין מתעסקים בו לכל דבר דלדעת
הרשב"א אין מתעסקין בו רק לענין אבילות אבל לקבורה מתעסקים בו ולדעת
הא"ז אפילו לקבורה אין מתעסקין בו שוב העלה דכיון דכאן גם שורפין עצמותיו
גרע מינה ולכ"ע כיון דהעפר לא בעי קבורה וליכא מצוה דקבור תקברנו לכ"ע אסור
גם להשתתף בהלוותו וציין לשו"ת ערוגת הבושם יו"ד סיי רמ"ז ושו"ת דברי
מלכיאל ח"ה סיי ק"מ ושו"ת אבן יקרה סיי ס"ד

וראשון לציון מה שנלפענ"ד דהנה שלהי תמורה ואלו הן הנקברין ובתוס' שם ד"ה
הנשרפין אפרן מותר ונקברים אפרן אסור (לפי גירסת התוס' עיין רש"ק) והקשו
טעמא מאי ות"י הרמ"ר דנשרפין כיון שצוה הכתוב לשורפן אחר שעשה כאילו
נעשית מצותו ואין לך דבר שנעשית מצוותו ומועלין בו וכו' אבל הנקברין דלא
הטעין הכתוב לשורפן משוך איסורייהו לעולם נמצא במת שמצותה בקבורה אפילו
נשרף אכתי צריך קבורה ולפ"ז לכאורה אפילו מת שנשרף נמי בעי קבורה, וקצת יש
לי לדייק מרב ואבוהו בפי' שמיני דנחלקו בו בכמה מקראות אי הוה שריפת כל הגוף
או רק שריפת נשמה וגוף קיים ועיין (סנהדרין ב"ב? ע"א) ובמהרש"ם שם ד"ה
וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך דחרק עליהן שר של גהינם שיניו לכלות את
גופן כמ"ש במדת הקנאה ורקב עצמותיו קנאה שהכליון עולה אף לגוף והשתא
קאמר נמי למ"ד בבני אהרן שריפה ממש דאף גופן נשרף לפי חטאן המפורסם כו'

ע"ש. ועיין שאילת יעבי"ץ ח"ב סי' קס"ט היכי דנשרף המת באונס ובש"ע א"ח סי' ש"א ובמג"א שם וכבר תמהו אמג"א הנ"ל ועיין לח"מ ריש פ"ב מהל' אבל

ובמשנה אהלות פ"ב משנה ב' אפר שרופים ר"א אומר שיעורו ברובע וחכמים מטהרים ופ"י הרמ"י אפר שרופים האפר אשר ישרפו מהאדם ובפ"ג מהל' טומאת מת כתב הרמב"ם (ה"ט) המת שנשרף ושלדן קיימת והוא השדרה והעצמות ה"ז מטמא כמת שלם ואצ"ל אם נחרך אבל אם נשרף עד שנתבטלה צורתו בשר המת שנפרך ונעשה קמח טהור וכן אפר שרופים טהור ע"כ. ובתוס' נדה כ"ז ע"ב ד"ה מת ובתוס' סנהדרין נ"ב ע"א וסוכה כ"ה ע"ב הקשו התוס' היאך נטמאו מישאל ואלצפן למ"ד נדב ואביהוא נשרפו ממש ותי' דשלדן קיימת היו מבואר מיהו דלכולהו באין שלדן קיימת אינן מטמאין, אלא דעוד פ"י התוס' תי' ב' דקסבר ר"י דרבנן לא מטהרי באין שלדן קיימת ג"כ אלא ברובע אבל בעפר ממת שלם אפילו אין שלדו קיימת טמא וכן שפיר ושליא נמי מטמאין דהוא נמי מת שלם וכ"כ הר"ש רפ"ב דאהלות גם בתוס' הרא"ש על גליון הש"ס ס"ל כפ"י שני של התוס'. והנה כל זה לענין טומאה

ומעתה נראה לענין קבורה אי בעי ולכאורה נראה דתלוי הא בהא די"ל שלא מטמא לא בעי קבורה אלא שבירושלמי כתובות פ"א ה"ב ר' יודן בעי אמר שרפוני ועבדו בי עבודה ותנו חצי שדה פלונית לפלוני אם אין שורפין אין נותנין ודחקו המפורשים בביאור הירושלמי ובשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סי' קנ"ה אות ג' כתב דה"פ כשאמר שני דברים כלומר שרפוני, ותנו שדה פלונית לפלוני דעל מה שאמר שרפוני אין שומעין לו דאסור לשרוף גוית המת וא"כ גם במה שאמר תנו שדה פלונית לפלוני אין שומעין כיון דתלה זה בזה או דילמא במה שנאמר שרפוני אין שומעין לו אבל במה שאמר תנו נותנין ע"ש מבואר דאסור לשרוף ובירושלמי נזיר רפ"ז נראה דאם שורף המת אינו קוברו משמע דלא בעי קבורה, דמה שאמרה תורה (דברים כ"א כ"ג) כי קבור תקברנו ודרשו ז"ל דעל כל איש מישראל נאמרה עיין רמב"ם פ"ב מה' אבל ויו"ד סי' שס"ב היינו אבשר ועצמות המת או אפילו כזית מן המת עיין תו"ט פ"ו מ"ה דשבת אבל על אפר לא מצינו בו קבורה בתורה ולא מיבעיא למ"ד דאינו טמא כשאינו שלם ודאי דכ"ש הוא דאינו צריך קבורה אלא אפילו להפוסקים דטמא הוא מ"מ ליכא כאן מצות קבורה מדין קבורת המת

איברא דלכאורה גם האפר צריך קבורה לפמ"ש לעיל דהנקברים שנשרפו דלא הטעין הכתוב שריפה משוך איסורייהו לעולם כמ"ש התוס' תמורה הנ"ל וא"כ אפילו לאחר שנשרף עכ"פ בעי קבורה, ובגמ' ע"ז ס"ב ע"ב בההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינן והבו לי' חיטי באגרא אתא לקמ"י דר"ח א"ל זיל קלינהו

וקברינהו בי קברי כו' עד התם דקא קברי בבי דינא מוכחא מילתא דהרוגי ב"ד
נינהו כו' ופרש"י בבית הקברות המתוקנים בב"ד מוכחא מילתא לכל מאן דמשכח
להו התם ידע דמהרוגי ב"ד הוו ופורש ועיין תוס' שם ד"ה דלקברינהו ובבאה"ט
יו"ד סי' ש"ז ובס' בית הלל שם מבואר עכ"פ דאיסורי הנאה בעי קבורה ולכאורה
קבורה בבית קברות וא"כ אפר מתים שרופים נמי בעי קבורה בבית הקברות ברם
דא שיבוש הוא דפשוט דהנקברים שנשרפו דבעי קבורה הוא מטעם שלא יבאו לידי
מכשול ואין זה ענין לקבורת המת שהוא מטעם כפרה ותרי מילי נינהו ודין שריפת
אפר הנקברים הוא מטעם איסורי הנאה שמושך איסורייהו לעולם ואסור ליהנות
מאפר זה לעולם ולכן צריך קבורה אבל אין לזה דין קבורה של קבורת המת והבן

וכל זה אמור אפילו באפר של מת שנשרף באונס וכ"ש בדין שהני רשעים שורפין
את עצמן בשאט נפש ובמזיד דהא גופי' עונש הוא לדידהו ומי יודע שאם בזה אינם
פוסקים וחותמים עליהם את הדין ועיין גמ' גיטין נ"ו ע"ב טיטוס כי הוה קא מיית
אמר לה ליקלויה לההוא גברא ולבדרי לקיטמיה אשב ימי כו' א"ל (אונקלוס) דינא
דההוא גברא במאי א"ל במאי דפסק אנפשי' כל יומא מכנסי ליי לקיטמיה ודייני
ליה וקלו ליה ומבדרו אשב ימי ע"ש הנה שע"י שחרץ דינו לשרוף גופו וליבדרי
לקיטמי' אשב ימי כן עושין לו בכל יום ויום בעלמא דקשוט וא"כ מי יודע הני רשעי
נמי אי לאו ע"י גורמין לעצמן האי עונשא לשרוף בכל יום ויום ועכ"פ לפענ"ד ליכא
בזה דין קבורת המת

ומיהו לענין ללכת ללוי' לפענ"ד בר מן דין אין ללכת חדא דהו"ל כמסייע ידי עוברי
עבירה שפשוט שזה הוא בכלל פורשי מדרכי צבור וגרוע מזה שהוא פושע במזיד
ורשע ואדרבה באבוד רשעים רינה ואין להתאבל עליהם כלל ואפילו הקרובים
מתעטפין לבנים בכה"ג והאיך ילך ויראה עצמו מתאבל א"כ שתי רעות עשה גונב
דעת הבריות ומסייע בידי עוברי עבירה, ומיהו כל זה אם אין זה תינוק שנשבה
אשר בעונ"ה יש ביננו הרבה ואולי ע"פ רוב כי להם יש דין מיוחד ואינם בכלל
הרשעים וגם יש להבין כי אולי הנפטר הי' איש שומר התורה רק שהבנים הם
שיצאו מדעתם וגם בזה יש חלוק אבל בלאו הכי נראה לפענ"ד דיפה הורה ויפה דן
מעכ"ג שאין להשתתף בהלוי' כזו ושומר נפשו ירחק מהם ומצאתי בשו"ת מלמד
להועיל יו"ד סי' קי"ג קי"ד שהאריך הרבה בחיוב קבורה לאפר הנשרפים כאלו
ולפי שהדברים מבוארים שם לא רציתי להאריך עוד אלא אם ירצה יקחנו משם

ובזה הנני ידי"נ החוזר מעין הפתיחה בברכת מז"ט וי"ר שנזכה לבשר ולהתבשר אך
טוב כל הימים דושכת"ר וכאש"ל בלב ונפש
מנשה הקטן